

зразумелым для акружаючых. Таму актуальнасць даследаванняў этнічнай самасвядомасці беларусаў, іх этнапсіхалогіі вызначаецца неабходнасцю сучаснага падыходу да ўсяго комплексу пытанняў, якія звязаны з праблемай больш глыбокага вывучэння беларускага народа, яго рэгіянальных асаблівасцей.

Для даследавання этнічнай свядомасці сучасных беларусаў неабходна правесці ў агульным плане аналіз свядомасці нашых продкаў. Рэканструяванне свядомасці этнасу магчыма праз даследаванне народных звычаяў і абрадаў, праз расшыфроўванне першاپачатковага сэнсу розных рытуалаў.

Праблема этнапсіхалагічнага аналізу музычнай творчасці, як і праблема вывучэння асаблівасцей беларускага народа ўвогуле, з'яўляецца актуальнай, асабліва ўлічваючы наступныя абставіны:

— адсутнасць якіх-небудзь сур'ёзных этнапсіхалагічных даследаванняў нацыянальнай самасвядомасці ў Рэспубліцы Беларусь, якія адпавядаюць сучасным патрабаванням;

— неабходнасць такога навуковага абгрунтаванага падыходу, які б грунтаваўся на этнапсіхалагічным фундаменце ў рэчышчы адраджэння беларускай культуры;

— неабходнасць у перыяд станаўлення рэспублікі як незалежнай краіны стварэння ўласнай навуковай этнапсіхалагічнай школы, прызначанай унесці свой уклад у развіццё беларускай культуры.

Выбранне намі ў якасці аб'екта даследавання музычна-паэтычнай творчасці абумоўлена тым, што менавіта ў гэтым чыстым, свабодным ад спекулятыўных, палітызаваных напластаванняў напрамку прадстаўлена своеасаблівасць народнай творчасці і захаваны яе традыцыі.

Параўнальны аналіз прадуктаў музычна-паэтычнай культуры ў гістарычным і рэгіянальным зрэзах дазваляе рэканструяваць асаблівасці нацыянальнай псіхалогіі, выявіць і прааналізаваць характэрныя для яе тэндэнцыі і заканамернасці, распрацаваць інструменты тонкага вывучэння своеасаблівасцей творцаў народнай культуры.

Такім чынам, галоўнымі напрамкамі этнапсіхалагічнага аналізу самасвядомасці этнасу з'яўляюцца распрацоўка метадаў этнапсіхалагічнага аналізу, азнаямленне з вопытам этнапсіхалагічнага вывучэння традыцый з мэтай выяўлення асаблівасцей нацыянальнай псіхалогіі, распрацоўка інструментарыя этнапсіхалагічнай рэканструкцыі нацыянальнай псіхалогіі з улікам прадуктаў музычна-паэтычнай культуры, пошук шляхоў і сродкаў, механізмаў адраджэння нацыянальнай культуры.

Бялюў У.І.,
дацэнт

РОЛЯ РЕЖЫСУРЫ ПРАГРАМ ПА АРГАНІЗАЦЫІ ВОЛЬНАГА ЧАСУ У СФЕРЫ КУЛЬТУРЫ (падрыхтоўка сацыяльнага педагога)

У сферы прафесійнай дзейнасці сацыяльнага педагога знаходзяцца сям'я, падлеткавыя клубы, аб'яднанні моладзі, цэнтры культуры па арганізацыі вольнага часу. Аднак дзейнасць у гэтым напрамку патрабуе асаблівай прафесійнай падрыхтоўкі, паколькі яна мае сувязь з рапэннем праблем арганізацыі вольнага часу дзяцей і падлеткаў. Для гэтага неабходны веды і навыкі арганізацыйна-творчай дзейнасці. Каб дасягнуць поспехаў у названай дзейнасці, педагог павінен перш за ўсё быць сацыяльна актыўным грамадзянінам, мець сваю пазіцыю. Ён павінен добра ведаць літаратуру, валодаць законамі драматургіі і сцэнарнага майстэрства, адчуваць прыроду драматургічнага канфлікту, асаблівасці стварэння мастацкага вобраза, умець працаваць з выканаўцамі праграм па арганізацыі вольнага часу ў сферы культуры, захапляць іх сваёй творчай задумай.

Будучы пастаноўшчык праграм павінен умець працаваць з музычным матэрыялам, арганізоўваць выканаўцаў на дасягненне адзінай мэты. Для гэтага сацыяльнаму педагогу неабходна разам з вёскамі аб сацыяльнай педагогіцы і асаблівасцях сацыяльнага выхавання таксама мець і навыкі арганізацыі культурнай дзейнасці у вольны час, у аснове якой -- рэжысура апаведных праграм.

Рэжысура гэтых праграм уяўляе па сутнасці сінтэтычную дзею, якая спалучае слова, пластыку, музыку, святло, гукавую структуру. У працэсе стварэння праграмы сацыяльны педагог плануе яе сэнсавую і эмацыянальную структуру, адлюстроўвае гэтую структуру ў сцэнарыі, знаходзіць рэжысёрскае рапэнне праграмы і потым ажыццяўляе пастаноўку.

Галоўная мэта рэжысёра -- пошук арыгінальнага рапэння творчай задумы. Для поспеху ў рэжысёрскай працы неабходна авалодаць асновамі рэжысуры праграм па арганізацыі вольнага часу ў сферы культуры.

У аснову навучання студэнтаў рэжысуры пакладзена творчая і педагогічная практыка К.С.Станіслаўскага і яго паслядоўнікаў.

Навучальны працэс дае магчымасць студэнтам засвоіць прыпышты і прыёмы рэжысуры, асаблівасці работы над нумарам, над пастаноўкай праграмы.

Метадыка выкладання прадугледжвае вывучэнне раздзелаў паэтапа. На першым этапе фарміруюцца індыўдуальныя якасці валодання элементамі акцёрскага майстэрства (выканаўчы трэнінг); на другім этапе выпрацоўваюцца ўменні і навыкі работы рэжысёра над нумарам, а потым над праграмай.

Арганізацыйным якасцям, творчым здольнасцям сацыяльнага педагога павінен навучыцца ў працэсе лекцыйных, практычных і індывідуальных заняткаў. Увесь працэс прафесійнай падрыхтоўкі ў гэтым напрамку падпарадкоўваецца галоўнай задачы -- усебаковаму ўзбраенню будучага спецыяліста тэарэтычнымі ведамі і практычнымі ўменнямі пастававачай работы, падрыхтоўцы сацыяльнага педагога да самастойнай творчай дзейнасці.

Аксютік М.І.,
канд. пед. навук,
дацэнт

СТАНАЎЛЕННЕ ЭКАЛАГІЧНАЙ СВЯДОМАСЦІ НАСЕЛЬНІЦТВА У СУЧАСНЫХ УМОВАХ

Сучасная экалагічная сітуацыя вызначана пэрагам крызісных з'яў у стане грамадства, асабіста ў сферах гаспадарчага выкарыстання прыродных рэсурсаў і духоўных зносін чалавека і прыроды. Для пераадолення гэтых з'яў неабходна павысіць экалагічную свядомасць насельніцтва. Станаўленне экалагічнай свядомасці адбываецца як у працэсе грамадскай экалагічнай дзейнасці, так і пад уплывам шырокай экалагічнай асветы людзей.

Экалагічная асвета (і яе састаўная частка пазашкольнае экалагічнае выхаванне) з'яўляецца адной з найважнейшых у шэрагу праблем сучаснай рэчаіснасці. Іх узаемазвязь наступная: сучасная экалагічная сітуацыя - экалагічная свядомасць - экалагічная асвета і экалагічнае выхаванне, у тым ліку і ва ўстановах культуры, якія арганізуюць вольны час і маюць магчымасць прыцягнуць вялікую колькасць людзей рознага ўзросту.

Працэс станаўлення экалагічнай свядомасці насельніцтва ва ўстановах культуры, у тым ліку ў клубах, праходзіць наступнымі шляхамі:

-- унясенне элементаў экалагічнай прапаганды ў масавыя і групавыя формы дзейнасці клуба па экалагічнаму выхаванню;

-- фарміраванне грамадскай думкі па праблемах навакольнага асяроддзя;

-- дзейнасць наведвальнікаў клубных устаноў у аматарскіх аб'яднаннях экалагічнага накірунку.

Клубныя ўстановы ажыццяўляюць працэс экалагічнага выхавання з улікам дыферэнцыяльнай розніцы груп насельніцтва, зыходзячы з іх адносін да прыроды. Пры гэтым неабходна звярнуць увагу на наступныя крытэрыі выніковасці экалагічнай прапаганды, якія мы вызначылі ў працэсе даследавання:

а) выкарыстанне перш за ўсё мясцовага матэрыялу, звязанага з аховай навакольнага асяроддзя свайго рэгіёна, улік мясцовай экалагічнай сітуацыі;

б) пераважнае выкарыстанне маральна-эстэтычнага аспекту экалагічнага выхавання, які спрыяе развіццю ў насельніцтва патрэбы песных і разнастайных зносін з прыродай, магчымасці бачыць яе прыгажосць і гармонію і ажыццяўляць любую дзейнасць у прыродзе зыходзячы з законаў гэтай прыгажосці і гармоніі.

Калачова І.І.,
аспірантка

РОЛЯ СЯМЕЙНЫХ ЭТНАПЕДАГАГІЧНЫХ ТРАДЫЦЫЙ БЕЛАРУСАЎ У ПАВЫШЭННІ ПЕДАГАГІЧНАЙ КУЛЬТУРЫ БАЦЬКОЎ

Сямейныя этнапедагагічныя традыцыі -- значная частка духоўнай культуры беларускага народа. Вывучаць і развіваюць іх для ўжывання ў сучаснай сям'і -- адна з задач педагагічнай практыкі бацькоў, якія заўсёды адпрыгвалі значную ролю ў выхаванні дзяцей.

У традыцыйнай сям'і беларусаў бацькі з'яўляліся носьбітамі сапраўдных уяўленняў аб чалавеку, аб жыццёвых з'явах, аб дабры і зле. Яны заўсёды ведалі, як патрэбна жыць, і хацелі гэтаму навучыць сваіх дзяцей. Галоўны клопат бацькоў быў навучыць дзяцей працаваць на зямлі, карысным справам, рамяству. Лічылася: умееш працаваць, будзе і багацце, і дабрабыт. Маральныя пормы паводзін бацькі чэрпалі ў мудрых народных заветах. Клапаціліся аб сямейным лёсе дзяцей, які часта вызначалі самі. Выходзячы замуж, дачка казала: «То воля маткі, то воля бацькі, то воля не мая».

У сучаснай сям'і ўяўленні аб пачаслівым лёсе дзяцей з'яўляюцца размытымі. Змяніліся жыццёвыя каштоўнасці, жыццёвыя ўстаноўкі, ідэалы. У моладзі адбываецца трансфармацыя ўстановак на розныя віды працоўнай дзейнасці. Добра зарабляюць і жывуць сёння не тыя, хто непасрэдна вырабляе прадукцыю, а тыя, хто займаецца збытам і перапродажам гатовых тавараў. Значнасць сямейнага жыцця як «ачага» таксама змянілася. Бацькі не заўсёды могуць быць люстэркам сямейных адносін, аўтарытэтам для дзяцей.

Народная думка спырджала: «Бацькі -- лепшыя настаўнікі», «Бацькоўская навука да веку помніцца». Бацькі даюць прыклады паводзінаў да старэйшых людзей, і ў першую чаргу да сваіх бацькоў. Ушлыў бабы і дзед на дзяцей грунтаваўся на іх бяспрэчным аўтарытэце, бо гэта людзі з больш багатым жыццёвым вопытам, пачынальнікі роду, захавальнікі сямейных звычаяў. Старыя ў сям'і стваралі ўтульнасць, неслі цеплыню, дабрыню, міласэрнасць, палягчалі прапу гаспадыні, дапамагалі ў хатніх справах, шмат часу праводзілі з дзецьмі.

У сучаснай сям'і ўзаемаадносін з прадстаўнікамі старэйшага пакалення складаюцца інакш. Часта